Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-Н Y. BOT
представено на 29 ноември 2011 година[1]

Дело C-406/10

SAS Institute Inc.
срещу
World Programming Ltd

(Преюдициално запитване, отправено от High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Обединено кралство)

„Интелектуална собственост — Директива 91/250/ЕИО — Директива 2001/29/ЕО — Правна защита на компютърните програми — Създаване на различни програми, които заимстват функциите на друга компютърна програма без достъп до нейния изходен код“

1. С настоящото преюдициално запитване от Съда е поискано да уточни обхвата на правната закрила, предоставена с авторското право на компютърните програми по силата на Директива 91/250/ЕИО[2], както и на закрилата, предоставена на произведенията с Директива 2001/29/ЕО[3].

2. По-специално High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Обединено кралство) иска по същество да установи дали функциите на компютърна програма и езикът за програмиране се закрилят с авторско право по силата на член 1, параграф 2 от Директива 91/250. Тази разпоредба предвижда, че посочената закрила се прилага по отношение на обективираната в каквато и да е форма компютърна програма, и напомня, че идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на компютърна програма, не се закрилят по силата на Директивата.

3. Освен това от Съда е поискано да се произнесе дали член 1, параграф 2 и член 6 от Директива 91/250 трябва да се тълкуват в смисъл, че не е налице действие, за което е необходимо разрешение, когато лицензополучателят възпроизвежда код или превежда от една форма в друга кода на формат на файлове с данни, за да може да напише в собствената си компютърна програма изходен код, който да чете и записва файлове с този формат.

4. В допълнение запитващата юрисдикция иска от Съда да уточни обхвата на дерогацията от изключителните права на автора на компютърна програма, която е предвидена в член 5, параграф 3 от посочената директива и съгласно която лицето, което има право да използва копие от компютърна програма, има право без разрешението на носителя на права да наблюдава, изучава или изпитва функционирането на програмата, за да определи идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на програмата, ако извършва това, докато осъществява всяко от действията, които има право да извърши, по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата.

1 — Език на оригиналния текст: френски.

2 — Директива на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми (ОВ L 122, стр. 42; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 114).

3 — Директива на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230).

5. На последно място, от Съда е поискано да разгледа обхвата на закрилата по член 2, буква а) от Директива 2001/29, който предвижда изключително право на автора да разрешава или забранява пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично, на негово произведение. По-конкретно, поставя се въпросът дали по силата на тази разпоредба възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа на някои елементи, описани в ръководството за работа с друга компютърна програма, представлява нарушение на авторското право върху последното ръководство.

6. В настоящото заключение ще изясня причините, поради които смятам, че член 1, параграф 2 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че функциите на компютърна програма, както и езикът за програмиране сами по себе си не могат да бъдат закриляни с авторско право. За сметка на това националният съд следва да провери дали, като е възпроизвел тези функции в своята компютърна програма, авторът на последната е възпроизвел значителна част от елементите на първата програма, които обективират собственото интелектуално творчество на автора ѝ.

7. В допълнение ще предложа на Съда да постанови, че член 1, параграф 2 и член 6 от Директива 91/250 трябва да се тълкуват в смисъл, че не е налице действие, за което е необходимо разрешение, когато лицензополучателят възпроизвежда код или превежда от една форма в друга кода на формат на файлове с данни, за да може да напише в собствената си компютърна програма изходен код, който да чете и записва файлове с този формат, при условие че това действие е абсолютно необходимо за получаване на информацията, необходима за осигуряване на оперативната съвместимост между елементите на различни програми. Посоченото действие не трябва да поражда възможност за лицензополучателя да копира кода на компютърната програма в собствената си програма, като това следва да се провери от националния съд.

8. На следващо място, ще изложа причините, поради които смятам, че член 5, параграф 3 от тази директива във връзка с член 4, букви а) и б) и член 5, параграф 1 от нея трябва да се тълкува в смисъл, че изразът „всяко от действията, които има право да извърши [оправомощеното лице], по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“ се отнася до действията, за които това лице е получило разрешение от носителя на правото, както и до действията по зареждане и изпълнение, необходими за използването на компютърната програма в съответствие с предназначението ѝ. Наблюдаването, изучаването или изпитването на функционирането на компютърна програма, осъществявано в съответствие с тази разпоредба, не трябва да поражда възможност за лицето, което има право да използва копие от програмата, да получи достъп до закриляна с авторско право информация като изходния или обектния код.

9. На последно място, ще предложа на Съда да постанови, че член 2, буква а) от Директива 2001/29 трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа на някои елементи, описани в ръководството за работа с друга компютърна програма, може да представлява нарушение на авторското право върху последното ръководство, ако — като това следва да се провери от националната юрисдикция — така възпроизведените елементи обективират собственото интелектуално творчество на автора ѝ.

I – Правна уредба

А– *Право на Съюза*

1. Директива 91/250

10. Директива 91/250 цели хармонизирането на законодателствата на държавите членки в областта на правната закрила на компютърните програми, като определя минимално равнище на закрила[4].

4 — Вж. първо, четвърто и пето съображение от тази директива.

11. По силата на осмо съображение от посочената директива критериите, които трябва да се прилагат за определяне дали една компютърна програма е оригинално произведение, не трябва да включват оценка на качествените или естетическите достойнства на програмата.

12. Съгласно тринадесето съображение от Директива 91/250, за да се избегне всяко съмнение, трябва да се изясни, че се закриля само обективното изражение на една компютърна програма и че идеите и принципите, заложени в който и да е елемент на програмата, включително и тези, които са заложени в интерфейсите, не се закрилят с авторско право по настоящата директива. В съответствие с този принцип на авторското право идеите и принципите, залегнали в основата на логиката, алгоритмите и програмните езици, не се закрилят от посочената директива[5].

13. Член 1 от тази директива гласи следното:

„1. В съответствие с разпоредбите на настоящата директива, държавите членки закрилят с авторско право компютърните програми като литературни произведения по смисъла на Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения. За целите на настоящата директива, изразът „компютърни програми“ включва техния подготвителен проектен материал.

2. Закрилата в съответствие с настоящата директива се прилага по отношение на обективираната в каквато и да е форма компютърна програма. Идеи и принципи, които са заложени в който и да е елемент на компютърна програма, включително тези, които са заложени в нейните интерфейси, не се закрилят от авторско право по настоящата директива.

3. Компютърна програма се закриля, ако е оригинална в смисъл, че е собственото интелектуално творчество на автора. Никакви други критерии не са приложими за определяне пригодността ѝ за закрила“.

14. Член 4 от посочената директива предвижда:

„При условията на членове 5 и 6 изключителните права на притежателя на право, по смисъла на член 2, включват правото да извършва или да разрешава:

а) постоянното или временното възпроизвеждане на компютърна програма по какъвто и да е начин и в каквато и да е форма, изцяло или отчасти. Доколкото зареждането, изобразяването на екран, изпълняването, предаването на разстояние или съхраняването на компютърната програма изискват такова възпроизвеждане, [те] изискват разрешението на носителя на правата;

б) превеждането, преработката, обработката и всякакво друго изменяне на компютърна програма и възпроизвеждането на съответните резултати, без да се накърняват правата на лицето, което изменя програмата;

в) всяка форма на разпространение сред обществото, включително отдаването под наем на оригинална компютърна програма или на копия от нея. Първата продажба в Общността на копие от програмата от притежателя на права или с негово съгласие изчерпва правото на разпространение в Общността върху това копие, с изключение на правото на контрол върху по-нататъшното отдаване под наем на програмата или на копие от нея“.

15. Член 5 от Директива 91/250 гласи следното:

„1. При липсата на специфични договорни разпоредби, действията[,] посочени в член 4, букви а) и б), не изискват разрешението на притежателя на права, когато те са необходими за използването на компютърната програма от лицето, което законно я е придобило[,] в съответствие с предназначението ѝ, включително за отстраняване на грешки.

5 — Вж. четиринадесето съображение от Директива 91/250.

2. Изготвянето на резервно копие от лице, което има право да използва компютърната програма, не може да бъде ограничено с договор, доколкото това е необходимо за използването.

3. Лицето, което има право да използва копие от компютърна програма, има право без разрешението на носителя на права да наблюдава, изучава или изпитва функционирането на програмата, за да определи идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на програмата, ако извършва това, докато осъществява всяко от действията, които има право да извърши, по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“.

16. Член 6 от тази директива предвижда следното:

„1. Разрешение на притежателя на права не се изисква, когато възпроизвеждането на кода и превеждането му от една форма в друга по смисъла на член 4, букви а) и б) са единственият възможен начин за получаване на информацията, необходима за постигане на [оперативната] съвместимост[…] на самостоятелно създадена компютърна програма с други програми, при условие че се спазват следните изисквания:

а) тези действия се извършват от лицензополучателя или от друго лице, което има право да използва копие от програмата, или от тяхно име от лице, упълномощено да извърши това;

б) информацията, необходима за постигането на [оперативната] съвместимост, не е била преди това вече предоставена на лицата, посочени в буква а);

и

в) тези действия се отнасят до части от оригиналната програма, които са необходими, за да се постигне [оперативна] съвместимост.

2. Разпоредбите на параграф 1 не позволяват информацията, получена по този начин:

а) да се използва за цели, различни от тази за постигане на [оперативна съвместимост] на самостоятелно създадена компютърна програма;

[…]

3. В съответствие с разпоредбите на Бернската конвенция за закрила на литературни и художествени произведения, разпоредбите на този член не могат да се тълкуват по начин, който позволява приложението им да се използва за неоснователно накърняване на законните интереси на носителя на права или да влизат в противоречие с нормалното използване на компютърната програма“.

17. Освен това по силата на член 9, параграф 1, второ изречение от Директива 91/250 всякакви договорни разпоредби, противоречащи на член 6 или на изключенията, предвидени в член 5, параграфи 2 и 3, са нищожни.

2. Директива 2001/29

18. Директива 2001/29 се отнася до правната закрила на авторското право и на сродните му права в рамките на вътрешния пазар, като се поставя особено ударение върху информационното общество [6].

6 — Вж. член 1, параграф 1 от тази директива.

19. Посочената директива се прилага, без да се засягат съществуващите разпоредби, отнасящи се по-специално до правната закрила на компютърните програми[7].

20. В член 2, буква а) от тази директива се посочва, че държавите членки предвиждат изключителното право на авторите да разрешават или забраняват произведенията им да бъдат възпроизвеждани пряко или непряко, временно или постоянно, изцяло или частично по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма.

Б– *Национално право*

21. Директиви 91/250 и 2001/29 са транспонирани в националната правна система със Закона за авторското право, моделите и патентите от 1988 г. (Copyright, Designs and Patents Act 1988), изменен с Правилника за авторското право (компютърни програми) от 1992 г. (Copyright (Computer Programs) Regulations 1992), както и с Правилника за авторското право и сродните права от 2003 г. (Copyright and Related Rights Regulations 2003, наричан по-нататък „Законът от 1988 г.“).

22. Член 1, параграф 1, буква а) от Закона от 1988 г. предвижда, че авторското право е право на собственост върху оригинални литературни, сценични, музикални или художествени произведения. Съгласно член 3, параграф 1, букви a)—d) от този закон „литературно произведение“ означава всяко написано, произнесено или изпято произведение, което не е драматично или музикално, и по-специално таблица или компилация, различна от база от данни, компютърна програма, подготвителен проектен материал за компютърна програма и база от данни.

23. Член 16, параграф 1, буква а) от този закон предвижда, че носителят на авторското право върху произведение има изключително право да го възпроизвежда.

24. Съгласно член 16, параграф 3, букви a) и b) от Закона от 1988 г. ограниченията по силата на авторското право на действията по отношение на определено произведение се прилагат пряко или непряко за произведението в неговата цялост или за всяка значителна част от него.

25. По силата на член 17, параграф 2 от този закон копирането на литературно, сценично, музикално или художествено произведение означава възпроизвеждане на произведението в каквато и да е обективна форма. Това включва съхраняване на произведението върху какъвто и да е носител с електронни средства.

26. За сметка на това в член 50BA, параграф 1 от Закона от 1988 г. се посочва, че не е налице нарушение на авторското право, когато законният ползвател на копие от компютърна програма наблюдава, изучава или изпитва функционирането на тази програма, за да определи идеите и принципите, залегнали в който и да е от елементите ѝ, когато извършва всяко от действията, които има право да извърши, по зареждане, изобразяване на екран, изпълнение, предаване на разстояние или съхраняване на компютърната програма. В член 50BA, параграф 2 от този закон се уточнява, че когато определено действие е разрешено на основание параграф 1, е без значение дали в договор е предвидена или предвидено клауза или условие с цел да се забрани или ограничи съответното действие.

II – Фактите и спорът по главното производство

27. SAS Institute Inc. (наричано по-нататък „SAS Institute“) разработва програма за анализ, известна под наименованието SAS (наричана по-нататък „системата SAS“). Системата SAS е интегрален програмен пакет, който позволява на потребителите да обработват и анализират

7 — Вж. член 1, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29.

по-специално статистически данни. Основният компонент на системата SAS се нарича Base SAS. Той позволява на потребителите да пишат и изпълняват програмни приложения за обработване на данни. Тези приложения се пишат на език, известен като езика SAS.

28. Функциите на Base SAS могат да се разширят чрез добавянето на допълнителни компоненти. По-специално три от тези компоненти представляват интерес за главното производство. Това са SAS/ACCESS, SAS/GRAPH и SAS/STAT (наричани по-нататък, заедно с Base SAS, „компонентите на SAS“).

29. Запитващата юрисдикция пояснява, че преди събитията, довели до настоящия спор, за да продължат да изпълняват съществуващите програмни приложения на езика SAS и да създават нови такива, клиентите на SAS Institute нямат друга възможност, освен отново да получат лиценз за използването на компонентите на SAS. Всъщност би се наложило клиентът, който желае да смени програмния доставчик, да пренапише своите съществуващи програмни приложения на различен език, което изисква значителни инвестиции.

30. По тази причина у World Programming Limited (наричано по-нататък „WPL“) се поражда идеята да създаде алтернативна компютърна програма, World Programming System (наричана по-нататък „системата WPL“), която да може да изпълнява програмни приложения, написани на езика SAS.

31. WPL не крие, че е имало намерение да емулира възможно най-близко голяма част от функциите на компонентите на SAS. Така то гарантира, че едни и същи входни данни[8] ще доведат до едни и същи изходни данни[9]. WPL желае програмните приложения на неговите клиенти да се изпълняват по същия начин под системата WPL както при използването на компонентите на SAS.

32. Съгласно уточненията на запитващата юрисдикция не е установено, че за тази цел WPL е имало достъп до изходния код[10] на компонентите на SAS или че е копирало определена част от неговия текст или от структурния проект за този код.

33. SAS Institute иска да се установи, че действията на WPL представляват нарушение на авторското му право върху компютърните програми. С две отделни решения британските юрисдикции постановяват, че не е налице нарушение на авторското право върху изходния код на компютърна програма, когато конкурент на носителя на това право изучава начина на функциониране на програмата и след това пише своя собствена програма, за да емулира тези функции.

34. Тъй като SAS Institute не е съгласно с този подход, то сезира запитващата юрисдикция. Преди всичко то упреква WPL, че:

— копира публикуваните от SAS Institute ръководства за системата SAS (наричани по-нататък „ръководствата за SAS“), като създава системата WPL, и по този начин нарушава авторското му право върху ръководствата за SAS,

— поради това непряко копира компютърните програми, включващи компонентите на SAS, нарушавайки по този начин авторското му право върху тях,

— използва версия на системата SAS, наречена „Learning Edition“, в нарушение на условията на лиценза за нея и на поетите по силата на този лиценз задължения, както и на авторското му право върху посочената версия, и

8 — Входни са данните, въведени от потребителите.

9 — Изходните данни са резултат от обработването на входните данни от компютърната програма.

10 — В основата на компютърната програма е изходният код, написан от програмист. Този код, състоящ се от думи, е разбираем за човешкия ум. Той обаче не може да бъде изпълнен от машина. За тази цел трябва да бъде компилиран, за да се преведе на машинен език в двоична форма, най-често цифрите 0 и 1. Това е т.нар. обектен код.

— нарушава авторското право върху ръководствата за SAS, създавайки свое собствено ръководство (наричано по-нататък „ръководството за WPL“).

III – Преюдициалните въпроси

35. Тъй като High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division изпитва съмнения относно начина, по който следва да се тълкуват разпоредбите от правото на Съюза, той решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Когато определена компютърна програма (наричана по-нататък „първата програма“) е защитена с авторско право като литературно произведение, трябва ли член 1, параграф 2 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че не е налице нарушение на авторското право върху първата програма, ако без достъп до изходния ѝ код конкурент на носителя на правото създаде — било пряко, било посредством процес като декомпилирането на обектния код — друга програма (наричана по-нататък „втората програма“), която възпроизвежда функциите на първата програма?

2) Има ли значение за отговора на първия въпрос някой от следните фактори:

а) видът и/или обхватът на функциите на първата програма;

б) видът и/или обхватът на знанията, изследванията и труда, използвани от автора на първата програма при разработването на функциите ѝ;

в) до каква степен функциите на първата програма са възпроизведени във втората;

г) обстоятелството, че изходният код на втората програма възпроизвежда части от изходния код на първата програма до степен, която надхвърля строго необходимото за получаването на същите функции като на първата програма?

3) Когато първата програма чете и изпълнява програмни приложения, написани от нейни потребители на език за програмиране, който е разработен от автора на първата програма, състои се от ключови думи, съставени или избрани от същия автор, и има разработен от него синтаксис, трябва ли член 1, параграф 2 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че не е налице нарушение на авторското право върху първата програма, ако втората програма е написана така, че да може да чете и изпълнява такива приложения, като използва същите ключови думи и същия синтаксис?

4) Когато първата програма чете от и записва във файлове с данни с определен формат, разработен от автора на първата програма, трябва ли член 1, параграф 2 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че не е налице нарушение на авторското право върху първата програма, ако втората програма е написана така, че да чете от и да записва във файлове с данни със същия формат?

5) Има ли значение за отговора на първия, третия и четвъртия въпрос дали авторът на втората програма я е създал, като:

а) е наблюдавал, изучавал и изпитвал функциите на първата програма или

б) е чел съставено и публикувано от автора на първата програма ръководство, описващо функциите на първата програма (наричано по-нататък „ръководството“), или

в) е извършвал действията както по буква а), така и по буква б)?

6) Когато определено лице има право да използва копие от първата програма въз основа на лиценз, трябва ли член 5, параграф 3 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че лицензополучателят има право без разрешение от носителя на авторското право да осъществява действията по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата, така че да наблюдава, изпитва или изучава функционирането на първата програма, за да определи идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на програмата, при положение че лицензът дава право на лицензополучателя да осъществява действия по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на първата програма за конкретни разрешени съгласно лиценза цели, но извършените действия с цел наблюдаване, изучаване или изпитване на първата програма надхвърлят пределите на разрешените съгласно лиценза цели?

7) Трябва ли член 5, параграф 3 [от Директива 91/250] да се тълкува в смисъл, че действията по наблюдаване, изпитване и изучаване на функционирането на първата програма следва да се разглеждат като извършени, за да се определят идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на програмата, когато са извършени:

   а) за да се установи как функционира първата програма, и в частност тези нейни аспекти, които не са описани в ръководството, с цел втората програма да бъде написана по изложения в първия въпрос начин […];

   б) за да се установи как първата програма чете и изпълнява команди, написани на езика за програмиране, който тя чете и изпълнява (вж. третия въпрос […]);

   в) за да се установи какъв формат файлове с данни могат да бъдат записвани или четени от първата програма (вж. четвъртия въпрос […]);

   г) за да се сравни работата на втората и на първата програма, така че да се открият причините, поради които работата им се различава, и да се подобри работата на втората програма;

   д) за да се извършат успоредни тестове на първата и на втората програма, така че при разработването на втората програма да се сравнят изходните им данни, в частност като и двете изпълняват едни и същи тестови скриптове;

   е) за да се установи съдържанието на лог-файла, генериран от първата програма, така че да се създаде еднакъв или подобен по вид лог-файл;

   ж) за да се получат определени изходни данни от първата програма (всъщност става дума за данни, указващи пощенски кодове в Съединените американски щати) с цел да се установи дали съответстват на официалните бази с такива данни, а ако не съответстват — втората програма да се напише така, че да се държи по същия начин като първата програма при същите входни данни.

8) Когато ръководството е защитено с авторско право като литературно произведение, трябва ли член 2, буква а) [от Директива 2001/29] да се тълкува в смисъл, че е налице нарушение на авторското право върху ръководството, ако във втората програма авторът ѝ възпроизведе или възпроизведе значителна част от някои от следните описани в ръководството въпроси:

   а) избора на статистическите операции, прилагани в първата програма;

   б) математическите формули, използвани в ръководството, за да се опишат тези операции;

в) конкретните команди или комбинации от команди, с които се стартират тези операции;

г) възможностите за избор, които авторът на първата програма е осигурил във връзка с различните команди;

д) ключовите думи и синтаксиса, разпознавани от първата програма;

е) настройките по подразбиране, които авторът на първата програма е задал, в случай че потребителят не уточни настройките при определена команда или възможност за избор;

ж) броя на повторенията, които първата програма би изпълнила при определени обстоятелства?

9) Трябва ли член 2, буква а) [от Директива 2001/29] да се тълкува в смисъл, че е налице нарушение на авторското право върху ръководството, ако в ръководството за втората програма авторът ѝ възпроизведе или възпроизведе значителна част от ключовите думи и синтаксиса, разпознавани от първата програма?“.

IV – Анализ

36. Според мен поставените от High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division въпроси могат да бъдат разгледани по следния начин.

37. На първо място, с първия, втория и третия въпрос запитващата юрисдикция иска да установи по същество дали член 1, параграф 2 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че функциите на компютърна програма и езикът за програмиране се смятат за обективиране на тази програма и поради това могат да се ползват от предвидената в тази директива закрила с авторско право.

38. На второ място, от четвъртия въпрос установявам, че запитващата юрисдикция иска всъщност да установи дали член 1, параграф 2 и член 6 от посочената директива трябва да се тълкуват в смисъл, че не е налице действие, за което е необходимо разрешение, когато лицензополучателят възпроизвежда код или превежда от една форма в друга кода на формата на файлове с данни, за да може да напише в собствената си компютърна програма изходен код, който да чете и записва файлове с този формат.

39. На трето място, с петия, шестия и седмия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество Съдът да уточни обхвата на предвиденото в член 5, параграф 3 от същата директива изключение от изискването за разрешение от носителя на авторското право. По-специално тя иска да установи дали изразът „всяко от действията, които има право да извърши [оправомощеното лице], по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“ обхваща единствено действията, които притежателят на лиценз за използване на компютърна програма има право да извърши по силата на този лиценз, и дали целите, с които се извършват тези действия, имат значение за възможността на притежателя на посочения лиценз да се позовава на това изключение.

40. На последно място, с осмия и деветия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 2, буква а) от Директива 2001/29 трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа на някои елементи, описани в ръководството за работа с друга компютърна програма, представлява нарушение на авторското право върху последното ръководство.

А– *По закрилата на функциите на компютърна програма и на езика за програмиране по силата на член 1, параграф 2 от Директива 91/250*

41. С поставените въпроси запитващата юрисдикция всъщност иска да установи какви са предметът и обхватът на закрилата, предоставена с Директива 91/250. По-специално в случая се поставя въпросът дали функциите [11], езикът за програмиране и форматите на файловете с данни на компютърна програма представляват обективиране на тази програма и на това основание могат да се ползват от закрилата с авторско право по силата на тази директива.

42. Бих искал да напомня, че съгласно член 1, параграф 1 от Директива 91/250 държавите членки закрилят с авторско право компютърните програми като литературни произведения. Закрилата с авторско право се прилага за обективираната в каквато и да е форма компютърна програма, а не за идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на компютърна програма [12]. В четиринадесето съображение от тази директива се уточнява също че в съответствие с този принцип на авторското право идеите и принципите, залегнали в основата на логиката, алгоритмите и програмните езици, не се закрилят от тази директива.

43. Посоченият принцип е възприет и в международните текстове. По-специално член 2 от Договора на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) за авторското право [13] предвижда, че закрилата на авторското право се простира върху изразите, а не върху идеите, процедурите, методите на действие или математическите концепции като такива.

44. Причината за това е, че оригиналността на произведението, която дава право на правна закрила, се открива не в определена идея, която може да се разпространява свободно, а в нейното обективиране.

45. Що се отнася до компютърните програми, Директива 91/250 не уточнява понятието „обективирана в каквато и да е форма компютърна програма“.

46. Липсата на определение е резултат от изричната воля на законодателя на Съюза. В предложението си за директива [14] Европейската комисия всъщност уточнява, че според „[е]кспертите […] всяко формулирано в директива определение за програма непременно би загубило своята актуалност, ако технологичният прогрес измени естеството на програмите, такива каквито са ни познати днес“ [15] [неофициален превод].

47. Все пак законодателят на Съюза посочва, че в начина на изработване на програмата се проявяват аспекти, свързани с творчеството, уменията и изобретателността. Програмистът определя задачите, които компютърната програма трябва да изпълнява, и извършва анализ на средствата за постигането на тези резултати. Авторът на компютърна програма, както и авторът на книга, избира през какви етапи да премине, а начинът на тяхното обективиране придава на компютърната програма специфична бързина, ефикасност и дори стил [16].

11 — Запитващата юрисдикция явно използва понятията „функция“ и „функции“ в преюдициалните въпроси и в текста на акта за преюдициално запитване, без да провежда разграничение. По съображения за яснота в настоящото заключение ще използвам единствено понятието „функции“.

12 — Вж. член 1, параграф 2 от Директива 91/250.

13 — Договорът, приет в Женева на 20 декември 1996 г., е одобрен от името на Общността с Решение 2000/278/ЕО на Съвета от 16 март 2000 година (ОВ L 89, стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212).

14 — Предложение за директива на Съвета относно правната защита на компютърните програми (COM(1988) 816 окончателен, наричано по-нататък „предложението за директива“).

15 — Вж. член 1, параграф 1, първа алинея, включен във втората част на предложението за директива, озаглавена „Специални разпоредби“.

16 — Вж. точка 2.3 от предложението за директива.

48. При това положение закрилата на компютърната програма е мислима едва от момента, в който изборът и подредбата на тези елементи свидетелстват за творчеството и уменията на автора и по този начин разграничават неговото произведение от това на останалите [17].

49. В Решение от 22 декември 2010 г. по дело Bezpečnostní softwarová asociace [18] Съдът уточнява, че предоставената с Директива 91/250 закрила се отнася до всички обективирани форми на компютърните програми, които позволяват тези програми да се възпроизвеждат на различни компютърни езици, като изходния код и обектния код [19]. Той постановява също, че всяка обективирана форма на компютърна програма трябва да е защитена от момента, в който нейното възпроизвеждане води до възпроизвеждането на самата компютърна програма, което позволява на компютъра да изпълни своята функция [20].

50. Следователно закрилата на компютърната програма не се ограничава до писмените ѝ елементи, т.е. до изходния и обектния код, а обхваща всеки друг елемент, който обективира творчеството на нейния автор.

51. В така определените рамки по-долу следва да се разгледа последователно дали функциите на компютърна програма и езикът за програмиране могат да се считат за обективиране на програмата и поради това да се ползват от закрилата, предвидена в Директива 91/250.

1. По закрилата с авторско право на функциите на компютърните програми

52. Функциите на компютърната програма могат да се определят като пълния набор от възможности, които предлага компютърната система, като характерните за нея действия. С други думи, функциите на компютърната програма представляват услугата, която потребителят очаква от нея.

53. Според мен сами по себе си функциите на компютърната програма не могат да бъдат предмет на закрила с авторско право по силата на член 1, параграф 1 от Директива 91/250.

54. Нека разгледаме конкретен пример. Когато програмистът реши да разработи компютърна програма за резервиране на самолетни билети, в нея ще има множество функции, необходими за резервирането. Всъщност компютърната програма ще трябва последователно да може да открие търсения от потребителя полет, да провери свободните места, да запази едно от тях, да регистрира данните на потребителя, да използва данните за разплащателната операция онлайн и накрая да изготви електронния билет на потребителя [21]. Всички тези функции или действия са продиктувани от конкретна и ограничена цел. В този смисъл те наподобяват идея. При това положение могат да съществуват компютърни програми, които предлагат едни и същи функции.

55. За сметка на това съществуват множество средства за конкретизирането на тези функции и именно тези средства ще могат да се ползват от закрила с авторско право по силата на Директива 91/250. Всъщност, както вече посочих, творчеството, уменията и изобретателността се проявяват в начина, по който е изготвена програмата, или в начина, по който е написана. Програмистът използва формули или алгоритми, които сами по себе си са изключени от закрилата с авторско право [22], тъй като са сходни с думите, които поетът или романистът използва в своето литературно творчество [23]. Същевременно начинът на подредба на всички тези елементи, например стилът на писане на компютърната програма, ще може да отрази собственото интелектуално творчество на автора и следователно ще може да се ползва със закрила.

17 — Вж. точка 2.5 от предложението за директива.

18 — C-393/09, Сборник, стр. I-13971.

19 — Точка 35.

20 — Точка 38.

21 — Вж. Решение на High Court of Justice (England & Wales) от 30 юли 2004 г. по дело Navitaire Inc./EasyJet, ([2004] EWHC 1725 [Ch], точки 116 и 117).

22 — Вж. четиринадесето съображение и член 1, параграф 2 от тази директива.

23 — Вж. точка 2.4 от предложението за директива.

56. Впрочем тези изводи според мен се потвърждават от подготвителните работи във връзка с Директива 91/250. Всъщност в предложението си за директива Комисията пояснява, че основно предимство на закрилата с авторско право на компютърните програми е, че обхваща единствено индивидуалното обективиране на произведението, като по този начин оставя необходимата свобода на други автори, които да създават сходни или дори идентични програми, стига да не копират [24]. Този аспект е особено важен, тъй като броят на алгоритмите, които се използват от компютърните програми, е наистина значителен, но не и неограничен [25].

57. Да се приеме, че сами по себе си функциите на компютърна програма могат да се ползват със закрила, би означавало да се даде възможност за монополизиране на идеите в ущърб на техническия прогрес и индустриалното развитие.

58. Освен това разбирам защо запитващата юрисдикция иска да установи дали възпроизвеждането на аспектите на изходния код, свързани с функциите на дадена компютърна програма, в изходния код на друга компютърна програма е нарушение на изключителните права на автора на първата програма.

59. Според мен, както при останалите произведения, които могат да се ползват от закрила с авторско право, възпроизвеждането на значителна част от обективирането на функциите на дадена компютърна програма може да представлява нарушение на авторското право.

60. Действително в Решение от 16 юли 2009 г. по дело Infopaq International [26] Съдът постановява, че различните части на произведението се ползват със закрила по член 2, буква а) от Директива 2001/29, при условие че съдържат някои от елементите, които са израз на собственото интелектуално творение на автора на това произведение [27]. Като се има предвид, че компютърните програми трябва да се считат за литературно произведение на самостоятелно основание [28], същият извод трябва да се направи по отношение на елементите, които представляват обективиране на собственото интелектуално творение на автора на компютърната програма.

61. В допълнение запитващата юрисдикция иска да установи дали естеството и обхватът на функциите на компютърна програма, възпроизведени в друга компютърна програма, или степента, до която тези функции са възпроизведени, могат да имат значение за този извод.

62. Не мисля, че това е така.

63. Да се върнем към примера с компютърната програма, която дава възможност да се резервира самолетен билет. Структурата на тази програма ще определи функциите ѝ и ще опише съчетанието им. Самата функция на тази програма, а именно, от гледна точка на потребителя, снабдяването със самолетен билет, ще продиктува това съчетание. Ще трябва да се провери дали има полет, ако има такъв, на коя дата и в колко часа, дали остават места и пр. Каквито и да са естеството и обхватът на функциите, мисля, че те, или дори съчетанието на няколко функции, продължават да наподобяват идея и следователно сами по себе си не могат да се ползват от закрила с авторско право.

64. Смятам също така, че този извод не може да се постави под съмнение поради естеството или обхвата на знанията, изследванията и труда, посветени на проектирането на функциите на компютърната програма.

24 — Вж. точка 3.7 от предложението за директива.

25 — Пак там.

26 — C-5/08, Сборник, стр. I-6569.

27 — Точка 39.

28 — Вж. член 1, параграф 1 от Директива 91/250. Вж. също член 1, параграф 2 от предложението за директива.

65. Всъщност бих искал да напомня, че съгласно член 1, параграф 3 от Директива 91/250 компютърната програма се закриля, ако е оригинална в смисъл, че е резултат от собственото интелектуално творчество на автора. В тази разпоредба се уточнява, че не се прилагат никакви други критерии, за да се определи дали програмата трябва да се ползва със закрила[29]. По-специално осмо съображение от тази директива гласи, че критериите, които трябва да се прилагат за определяне дали една компютърна програма е оригинално произведение, не трябва да включват оценка на качествените или естетическите достойнства на програмата.

66. Ето защо смятам, че за да се определи дали компютърна програма може да се ползва от закрила с авторско право, следва да се вземат предвид не времето и работата, посветени на нейното проектиране, нито пък равнището на знанията на нейния автор, а степента на оригиналност при написването ѝ.

67. По настоящото дело националният съд ще трябва да установи дали с възпроизвеждането на функциите на компонентите на SAS WPL е възпроизвело в своята система WPL значителна част от елементите на тези компоненти, които обективират собственото интелектуално творчество на автора им.

2. По закрилата с авторско право на езика за програмиране

68. Запитващата юрисдикция иска също да установи дали езикът за програмиране на компютърна програма може да се ползва от закрила с авторско право по силата на Директива 91/250[30]. Всъщност WPL осигурява възможност неговата система WPL да чете и изпълнява команди, написани на езика SAS.

69. Както посочих, компютърната програма най-напред се пише като изходен код. Този код е написан на език за програмиране, който действа като преводач между потребителя и машината. Той позволява на потребителя да пише команди на разбираем за него език. Запитващата юрисдикция пояснява, че езикът SAS се състои от команди, изрази, възможности за избор, формати и функции, обективирани под формата на обособени елементи, т.е. низове от символи, използвани в съответствие с определени конвенции. Един от основните видове обособени елементи на езика SAS са имената, например LOGISTIC и UNIVARIATE. Запитващата юрисдикция уточнява също че езикът SAS има свои собствени синтаксис и ключови думи[31].

70. Според Patrick Roussel „езикът за програмиране сам по себе си наподобява научно произведение, теоретична конструкция, чиято цел е да организира, дефинира и предава познания с цел написване на програмни изходни кодове като разбираеми за човека инструкции, подлежащи лесно на преобразуване в изпълнявани от компютър команди. Езикът за програмиране предвижда подлежащите на използване специални методи и улеснява мисловния процес при писането и формализирането на изходни компютърни програми. За разлика от програмите, при него не се изисква постигането на определен резултат от компютъра, а задаването на правилата за формулиране на програмата, която ще даде възможност да се получи резултат“[32].

71. Следователно считам, че езикът за програмиране е функционален елемент, който позволява да се подават команди на машината. Както посочих във връзка с езика SAS, езикът за програмиране се състои от известни на всички и лишени от всякаква оригиналност думи и символи. Според мен езикът за програмиране трябва да се приравни на използвания от автора на роман език. Поради това той е средството, което дава възможност за обективиране, а не самото обективиране.

29 — Вж. също член 1, параграф 3 от предложението за директива.

30 — Вж. точки 67—69 от акта за преюдициално запитване.

31 — Вж. точка 11 от акта за преюдициално запитване.

32 — Вж. *Roussel*, P. La maîtrise d'un langage de programmation s'acquiert par la pratique. // Revue Communication Commerce électronique, No. 4, April 2005, 15.

72. При това положение не мисля, че той може сам по себе си да бъде разглеждан като обективиране на компютърна програма и поради това да се ползва от закрила с авторско право по силата на Директива 91/250.

73. Според мен този извод не се поставя под съмнение от факта, че съгласно четиринадесето съображение от посочената директива идеите и принципите, залегнали в основата на логиката, алгоритмите и програмните езици, не се закрилят от Директивата. Всъщност SAS Institute смята, че при тълкуване a contrario това съображение показва, че езикът за програмиране не се изключва от закрилата с авторско право на компютърните програми.

74. В действителност според мен споменатото съображение единствено възпроизвежда принципа, че авторското право закриля обективирането на идеите, а не самите идеи. При това положение сам по себе си езикът за програмиране не може да се ползва със закрила. За сметка на това, като се има предвид, че изходният код на компютърната програма е написан на език за програмиране, именно обективирането чрез езика за програмиране ще може да се ползва със закрила по силата на член 1 от Директива 91/250.

75. С оглед на изложеното считам, че сам по себе си езикът за програмиране не представлява форма на обективиране на компютърната програма, която може да се ползва от закрила с авторско право по силата на споменатата разпоредба.

76. Предвид всички изложени по-горе съображения смятам, че член 1, параграф 2 от Директива 91/250 трябва да се тълкува в смисъл, че функциите на компютърна програма, както и езикът за програмиране сами по себе си не могат да се ползват от закрила с авторско право. Националният съд ще трябва да установи дали при възпроизвеждането на тези функции в своята компютърна програма нейният автор е възпроизвел значителна част от елементите на първата програма, които обективират собственото интелектуално творчество на автора ѝ.

Б– *По закрилата на форматите на файловете с данни по силата на член 1, параграф 2 от Директива 91/250*

77. С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали WPL е извършило нарушение на авторското право, дешифрирайки формата на файловете с данни на SAS в достатъчна степен, за да е в състояние да напише в рамките на своята компютърна програма изходен код, който чете и записва файлове с данни в същия формат.

78. Този въпрос води до последователно разглеждане дали форматът на файловете с данни в качеството си на логически интерфейс [33] е обективиране на компютърната програма, което може да се ползва със закрила по силата на Директива 91/250, и дали на това основание съгласно член 6 от нея по отношение на него може да се извърши действие на декомпилация с цел да се осигури оперативната съвместимост между елементите на различните компютърни програми.

79. SAS Institute описва форматите на файловете с данни по следния начин. Системата SAS съхранява данни във файлове и ги извлича от тях. За целта системата използва определен брой разработени от SAS Institute формати за данните. Тези формати могат да се разглеждат като празни формуляри, които системата SAS трябва да попълни с данните на клиента и които предвиждат определени места, в които съответната информация трябва да се запише, за да може системата правилно да чете от и да записва във файла [34].

33 — Страните и запитващата юрисдикция изглежда приемат, че форматът на файловете с данни на SAS представлява логически интерфейс.

34 — Вж. точка 96 от писменото становище на SAS Institute.

80. За да може неговата програма да има достъп до данните на потребителите, съхранявани във формата за файлове с данни на SAS, програмата на WPL е направена така, че да разчита и интерпретира този формат.

81. Според мен Директива 91/250 не изключва интерфейсите от закрилата с авторско право. В тринадесето съображение от нея единствено се посочва, че идеите и принципите, заложени в който и да е елемент на програмата, включително и тези, които са заложени в интерфейсите, не се закрилят с авторско право по силата на тази директива.

82. Също като SAS Institute, смятам, че форматът на файловете с данни на SAS е неразделна част от неговата компютърна програма. Впрочем в единадесето съображение от споменатата директива се посочва, че частите на програмата, които осигуряват взаимовръзка и взаимодействие между елементите на софтуера и хардуера, са обичайно известни като „интерфейси“. След като е част от компютърната програма, интерфейсът — в случая елементите, които създават, записват и четат формата на файловете с данни на SAS — е обективиран като изходен код в тази програма. Поради това, ако обективирането на интерфейса представлява съществена част от обективирането на компютърната програма, както посочих в точки 59 и 60 от настоящото заключение, той може да се ползва от закрила с авторско право по силата на Директива 91/250.

83. Независимо от това, на следващо място се поставя въпросът дали по силата на член 6 от тази директива WPL е имало право да извърши действие на декомпилация, за да осигури оперативната съвместимост между системата SAS и неговата система WPL.

84. Действително интерфейсът дава възможност за оперативна съвместимост, т.е. способността за обмен на информация и взаимно използване на тази информация [35] между елементите на различни компютърни програми [36]. От своя страна член 6, параграф 1 от Директива 91/250 предвижда при спазването на определени изисквания, че разрешение от носителя на авторско право върху компютърна програма не се изисква, когато възпроизвеждането на кода и превеждането му от една форма в друга по смисъла на член 4, букви а) и б) от тази директива са единственият възможен начин за получаване на информацията, необходима за постигане на оперативната съвместимост на самостоятелно създадена компютърна програма с други програми. Този процес се нарича декомпилация.

85. Член 6, параграф 1 от Директива 91/250 представлява дерогация от изключителните права на автора на компютърна програма и според мен трябва да се тълкува стриктно. В това отношение законодателят на Съюза се е погрижил да уточни в двадесет и първо и двадесет и трето съображение от тази директива, че декомпилация трябва да се предвижда само при съвсем конкретни обстоятелства и не може да се използва по начин, който да накърнява законните интереси на носителя на правото или който противоречи на нормалното използване на програмата.

86. В този смисъл декомпилацията е мислима, когато се извършва от лицензополучателя, когато информацията, необходима за постигането на оперативна съвместимост, вече не е била предоставена на този лицензополучател и когато се отнася до части от оригиналната програма, необходими за постигане на оперативната съвместимост [37].

87. Според мен употребата на изразите „единственият възможен начин“ и „необходима“ свидетелства за волята на законодателя на Съюза декомпилацията да бъде изключително действие. Смятам, че лицензополучателят ще трябва да докаже абсолютната необходимост от възпроизвеждане на кода или от превеждането му от една форма в друга с цел оперативна съвместимост с елементите на собствената му програма.

35 — Вж. дванадесето съображение от Директива 91/250.

36 — Вж. единадесето съображение от тази директива.

37 — Вж. член 6, параграф 1, букви а)—в) от Директива 91/250.

88. На последно място, считам, че декомпилацията не трябва да дава възможност на лицензополучателя да копира кода на компютърната програма в собствената си програма. Всъщност член 6, параграф 1 от Директива 91/250 предвижда, че този способ може да се използва *за получаване на информацията, необходима за постигане на съвместимостта* [38] между елементите на различни компютърни програми. Той не предвижда в никакъв случай разрешение за копиране на кода на компютърната програма.

89. При всички положения националният съд ще трябва да установи дали са изпълнени условията, посочени в член 6, параграф 1, букви а)—в) от тази директива.

90. С оглед на изложените по-горе съображения смятам, че член 1, параграф 2 и член 6 от Директива 91/250 трябва да се тълкуват в смисъл, че не е налице действие, за което е необходимо разрешение, когато лицензополучателят възпроизвежда код или превежда от една форма в друга кода на формат на файлове с данни, за да може да напише в собствената си компютърна програма изходен код, който чете и записва файлове с този формат, при условие че то е абсолютно необходимо за получаването на информацията, необходима за осигуряване на оперативната съвместимост между елементите на различни програми. Посоченото действие не трябва да поражда възможност за лицензополучателя да копира кода на компютърната програма в собствената си програма, като това следва да се провери от националния съд.

B– *По обхвата на член 5, параграф 3 от Директива 91/250*

91. По същество запитващата юрисдикция иска да установи дали изразът „всяко от действията, които има право да извърши [оправомощеното лице], по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“, употребен в член 5, параграф 3 от Директива 91/250, включва единствено действията, които притежателят на лиценз за използване на компютърна програма има право да извършва по силата на този лиценз, и дали целта, с която се извършват тези действия, се отразява на възможността на притежателя на лиценза да се позовава на това изключение.

92. Целта на тази разпоредба е ясна. Наблюдаването, изучаването или изпитването на функциите на компютърна програма са насочени към определяне на идеите и принципите, които са в основата на който и да е елемент от нея. Споменатата разпоредба се явява продължение на принципа, закрепен в член 1, параграф 2 от тази директива, съгласно който идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на компютърна програма, не се закрилят с авторско право.

93. Според мен полезното действие на член 5, параграф 3 от посочената директива е да не се допуска възможността носителят на права върху компютърна програма да защити непряко идеите и принципите, които са заложени в нея, посредством договорни клаузи. В това отношение в член 9, параграф 1, второ изречение от Директива 91/250 се посочва, че всички разпоредби, противоречащи на член 5, параграф 3 от нея, са нищожни.

94. Все пак, макар последната разпоредба да дава възможност на оправомощеното за това лице да определи идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на дадена компютърна програма, това не променя факта, че разпоредбата определя рамката за упражняване на тази възможност [39]. Така лицето може да наблюдава, изучава или изпитва функционирането на програмата в рамките на *действията, които има право да извършва* [40].

38 — Курсивът е мой.

39 — Вж. също осемнадесето съображение от Директива 91/250.

40 — Курсивът е мой.

95. Мисля, че изразът „всяко от действията, които има право да извърши [оправомощеното лице], по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“ се отнася до действията, разрешени по силата на член 4, букви а) и б) и на член 5, параграф 1 от Директива 91/250. Всъщност изключителните права на носителя включват правото да извършва или да разрешава определени действия[41]. Единствено носителят може да определи тези действия в лицензa, който ще предостави. Например той може да разреши възпроизвеждането на компютърната му програма, но не и превода или преработката ѝ.

96. Освен това по силата на член 5, параграф 1 от посочената директива, освен при наличие на специфични договорни разпоредби, някои действия не изискват разрешението на носителя на права, когато те са необходими за използването на компютърната програма от лицето, което законно я е придобило, в съответствие с предназначението ѝ, включително за отстраняване на грешки. В седемнадесето съображение от Директива 91/250 законодателят на Съюза се е погрижил да уточни, че действията по зареждане и пускане, необходими за такова използване, не могат да бъдат забранени с договор.

97. При това положение с оглед на изложените съображения считам, че изразът „всяко от действията, които има право да извърши [оправомощеното лице], по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“ се отнася до действията, за които това лице е получило разрешение от носителя на правото, както и до действията по зареждане и изпълнение, необходими за използването на компютърната програма в съответствие с предназначението ѝ.

98. Освен това запитващата юрисдикция иска да установи дали целите, с които е било наблюдавано, изучавано или изпитвано[42] функционирането на компютърна програма, имат значение за възможността да се направи позоваване на изключението, предвидено в член 5, параграф 3 от Директива 91/250.

99. Както посочих, целта на тази разпоредба е да даде възможност да се определят идеите и принципите, които са заложени в който и да е елемент на компютърната програма, без при това да се нарушават изключителните права на автора на програмата.

100. Според мен от текста и структурата на посочената разпоредба е видно, че тя не може да поражда възможност за лицето, което има право да използва копие от компютърна програма, да получи достъп до закриляна с авторско право информация като изходния или обектния код.

101. Ето защо с оглед на всички изложени по-горе съображения смятам, че член 5, параграф 3 от Директива 91/250 във връзка с член 4, букви а) и б) и член 5, параграф 1 от нея трябва да се тълкува в смисъл, че изразът „всяко от действията, които има право да извърши [оправомощеното лице], по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“ се отнася до действията, за които това лице е получило разрешение от носителя на правото, както и до действията по зареждане и изпълнение, необходими за използването на компютърната програма в съответствие с предназначението ѝ. Наблюдаването, изучаването или изпитването на функционирането на компютърна програма, осъществявани в съответствие с тази разпоредба, не трябва да пораждат възможност за лицето, което има право да използва копие от програмата, да получи достъп до закриляна с авторско право информация като изходния или обектния код.

Г– *По закрилата на ръководството за работа с компютърна програма по силата на член 2, буква а) от Директива 2001/29*

102. С поставените въпроси запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 2, буква а) от Директива 2001/29 трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в

41 — Член 4, букви а) и б) от директивата.

42 — Тези цели са изброени в седми въпрос, букви а)—ж).

компютърна програма или в ръководство за работа на някои елементи, описани в ръководството за работа с друга компютърна програма, представлява нарушение на авторското право върху последното ръководство.

103. Ръководствата за SAS представляват технически произведения, в които изчерпателно и подробно се документират функциите на всяка от частите на всеки от компонентите на SAS, необходимите входни и евентуално очакваните изходни данни. Те имат практическо предназначение и са създадени с цел предоставянето на голям обем информация на потребителите относно външното поведение на системата SAS. Ръководствата не съдържат информация за вътрешното поведение на тази система.

104. Запитващата юрисдикция посочва, че всяко от ръководствата за SAS е оригинално литературно произведение, което се ползва от закрила с авторско право на основание Директива 2001/29.

105. Член 2, буква а) от тази директива предвижда изключителното право на автора да разрешава или забранява възпроизвеждането на неговите произведения „по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма“. Според мен обстоятелството, че твърдяното нарушение обхваща и възпроизвеждането на ръководства за създаването на различно по форма произведение, каквото е компютърната програма, не води до изключване на този вид възпроизвеждане от приложното поле на посочената директива.

106. Всъщност в Решение по дело Infopaq International, посочено по-горе, Съдът вече е имал възможност да се произнесе по обхвата на предвидената в член 2 от Директива 2001/29 закрила. Той е посочил, че съгласно съображение 21 от тази директива действията, обхванати от правото на възпроизвеждане, трябва да се схващат в широк смисъл. Това изискване за широко определение на посочените действия впрочем присъства и в текста на член 2 от Директивата, в който се използват изрази като „пряко или непряко“, „временно или постоянно“, „по какъвто и да е начин“ и „под каквато и да е форма“ [43].

107. Следователно според мен закрилата, предоставена с член 2 от Директива 2001/29, трябва да включва както възпроизвеждането на определени елементи в ръководството на друга компютърна програма, така и възпроизвеждането в самата компютърна програма.

108. Поставя се въпросът дали при възпроизвеждането в ръководството на WPL и в системата WPL на някои елементи, съдържащи се в ръководствата за SAS, WPL е нарушило авторското право на SAS Institute върху последните ръководства.

109. Както посочих в точка 43 от настоящото заключение, авторското право се ръководи от принципа, че закрилата с авторско право се простира върху изразите, а не върху идеите, процедурите, методите на действие или математически концепции като такива.

110. По настоящото дело запитващата юрисдикция посочва, че WPL заимства от ръководствата за SAS по-специално ключовите думи, синтаксиса, командите и комбинациите от команди, възможностите за избор, настройките по подразбиране и повторенията, за да ги възпроизведе в програмата си, както и в ръководството си.

111. Според мен сами по себе си тези елементи не могат да се ползват от закрила с авторско право.

112. Всъщност в точки 69 и 70 от настоящото заключение посочих, че езикът за програмиране се състои от думи и символи, и че има собствени синтактични правила, като използва собствени ключови думи.

43 — Точки 41 и 42.

113. Възможностите за избор, предвидени за различните команди, представляват варианти на поведение на дадена команда. Тези варианти на поведение позволяват да се контролират детайлите на желаното поведение. За целта е достатъчно след наименованието на командата да се добавят думи.

114. От своя страна настройките по подразбиране, които се прилагат, в случай че потребителят не е уточнил конкретна команда или възможност за избор, позволяват на системата SAS да разреши пропускането при определени обстоятелства на наименования на команди, на възможности за избор или на имена на данни, като настройките по подразбиране заместват получаващите се празноти.

115. Във връзка с избора на статистическите операции от становището на WPL е видно, че изпълнението на статистическите операции се задейства при написването на инструкции на езика SAS. Ръководствата за SAS съдържат описание на всяка от статистическите операции, което се включва в последователните версии на системата SAS. Системата WPL предлага същия набор статистически операции на потребителите, които пишат програмните приложения на езика SAS. Тя не възпроизвежда описанието на тези статистически операции, а само ги изпълнява.

116. Отново според WPL, математическите формули, които се съдържат в ръководствата за SAS, описват изходните данни, които ще бъдат изчислени въз основа на входните данни. Това не е програмният код, необходим за извършването на поредица от изчисления. Всъщност една математическа формула може да се приложи по редица начини. Програмистите на WPL са написали изходен код, който може да извърши описаните в математическите формули изчисления.

117. На последно място, системата SAS включва особена статистическа операция, която завършва с осем повторения. Доколкото според WPL тази стойност е от значение за крайния резултат, след като са се запознали с ръководствата за SAS, програмистите са създали изходен код, който може също да изпълнява осем повторения.

118. Според мен от всички изложени съображения следва, че тези различни елементи съответстват на идеи, процедури, методи на действие или математически концепции. При това положение сами по себе си те не биха могли да се ползват от закрилата с авторско право, предоставена с член 2, буква а) от Директива 2001/29.

119. За сметка на това обективирането на тези идеи, процедури, методи на действие или математически концепции може да се ползва от закрила по силата на тази разпоредба, ако се отличава с оригиналност.

120. Всъщност само посредством избора, подредбата и комбинацията от тези елементи авторът може да изрази своя творчески дух по оригинален начин и да стигне до резултат, представляващ интелектуално творение[44].

121. При всички положения националният съд ще трябва да провери дали това е така по настоящото дело.

122. С оглед на изложеното по-горе предлагам на Съда да постанови, че член 2, буква а) от Директива 2001/29 трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа на някои елементи, описани в ръководството за работа с друга компютърна програма, може да представлява нарушение на авторското право върху последното ръководство, ако — като това следва да се провери от националната юрисдикция — така възпроизведените елементи обективират собственото интелектуално творчество на автора ѝ.

44 — Вж. в този смисъл Решение по дело Infopaq International, посочено по-горе (точка 45).

V – Заключение

123. С оглед на всички изложени по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на поставените от High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division въпроси по следния начин:

„1) Член 1, параграф 2 от Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 година относно правната защита на компютърните програми трябва да се тълкува в смисъл, че функциите на компютърна програма, както и езикът за програмиране сами по себе си не могат да се ползват от закрила с авторско право. Националният съд ще трябва да установи дали при възпроизвеждането на тези функции в своята компютърна програма нейният автор е възпроизвел значителна част от елементите на първата програма, които обективират собственото интелектуално творчество на автора ѝ.

2) Член 1, параграф 2 и член 6 от Директива 91/250 трябва да се тълкуват в смисъл, че не е налице действие, за което е необходимо разрешение, когато лицензополучателят възпроизвежда код или превежда от една форма в друга кода на формат на файлове с данни, за да може да напише в собствената си компютърна програма изходен код, който чете и записва файлове с този формат, при условие че то е абсолютно необходимо за получаването на информацията, необходима за осигуряване на оперативната съвместимост между елементите на различни програми. Посоченото действие не трябва да поражда възможност за лицензополучателя да копира кода на компютърната програма в собствената си програма, като това следва да се провери от националния съд.

3) Член 5, параграф 3 от Директива 91/250 във връзка с член 4, букви а) и б) и член 5, параграф 1 от нея трябва да се тълкува в смисъл, че изразът „всяко от действията, които има право да извърши [оправомощеното лице], по зареждане, изобразяване на екран, изпълняване, предаване на разстояние или съхраняване на програмата“ се отнася до действията, за които това лице е получило разрешение от носителя на правото, както и до действията по зареждане и изпълнение, необходими за използването на компютърната програма в съответствие с предназначението ѝ. Наблюдаването, изучаването или изпитването на функционирането на компютърна програма, осъществявани в съответствие с тази разпоредба, не трябва да пораждат възможност за лицето, което има право да използва копие от програмата, да получи достъп до закриляна с авторско право информация като изходния или обектния код.

4) Член 2, буква а) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество трябва да се тълкува в смисъл, че възпроизвеждането в компютърна програма или в ръководство за работа на някои елементи, описани в ръководството за работа с друга компютърна програма, може да представлява нарушение на авторското право върху последното ръководство, ако — като това следва да се провери от националната юрисдикция — така възпроизведените елементи обективират собственото интелектуално творчество на автора ѝ“.